ئایا وڵاتی شاخاویی بەڵایە؟!..
سەدیق سەعید ڕواندزی

(سەرنجێك لە بارەی بۆچوونێكی محمەد مسعود محمەد)

هەمیشە دەگوترێت: (كوردەكان جگە لە چیاكان دۆستی تریان نییە) ئەمە وەك گوزارشتێك لە پەیوەندی ڕوحی و سرووشتی نێوان مرۆڤی كورد و شاخ بەكار دێت. شاخەكان، كە وەك دۆستەكانی دیكەی كورد لە سەر بنەمای بەرژەوەندی و ڕۆژ دۆستایەتی كورد ناكەن و خاوەنی ئاكاری جێگیری خۆیانن و ناگۆڕێن، هەمیشە پەنا و لانەی ئێمە بوون و لە ڕۆژگارە هەرە سەخت و دژوارەكاندا، كە كەسێك داڵدەی نەداوین و هەستی مرۆییان بەرانبەرمان نەجوڵاوە، ئەوان پەنایان داوین و بە هانامانەوە هاتوون. مەگەر شاخی شنگال، هەزارەها ئێزیدی لە چڕنۆكی ئیسلامییە داعشە بەربەری و تیرۆرستییەكان ڕزگار نەكردوو نەبووە فریادرەسیان؟ بۆیە شاخەكان، خۆشەویستییەكی تایبەتیان لای مرۆڤی كورد هەیە و لە سۆنگەی ئەو خۆشەویستییەشەوە، هەزاران كەس بە ناوی (هەندرێن، زاگرۆس، ئارارات، سورێن، شنڕوێ، دابان، زمناكۆ، مەتین، گارە، شیرین، ئاگری، ئەلبۆرز، هەڵگۆرد، كارۆخ، ژیلوان، سوركێو، ئاراسن، بەمۆ، ئاسۆس) كراون. بۆیە شاخ پانتایەكی گەورەی لە هزری مرۆڤی كورد بە گشتی گرتووە و جۆرێك لە گەورەیی و پیرۆزیی و شكۆمەندی لای ئێمە هەیە. شاخەكان، ڕەمزی خۆڕاگریی و هێز و پە ناو□ستانەوە بوونە لە بەرانبەر نەیارەكان و وەك فیگەرێك هەمیشە لە دنیای شیعری شاعیراندا، وەك تیمەیەكی شیعری بەرجەستەكراوە. پەیوەندی مرۆڤی كورد و شاخ، پەیوەندییەكی دێرینە، بە پێی سەرچاوە مێژوویی و ئەریكۆلۆژییەكان، كوردەكان سەرەتا و بۆ یەكەم جار، لە بناری زنجیرە چیای زاگرۆس دەركەوتوون و ژیاون، بەمەش شاخ دەبێتە یەكەم لانكەی سەرهەڵدانی مرۆڤی كورد و مێژوو شوناسەكەی، ڕەنگە هەر ئەمەش بێت، ئەو پەیوەندییە توندوو ڕوحیی□ی لە نێوان مرۆڤ و شاخەكاندا لە ژیانی كۆمەڵایەتی و كولتووری ئێمە دروست كردبێت. هەمیشە و بە ئێستاشەوە، مرۆڤی كورد وەختێ ژینگەی ئالۆَز و جەنجاڵی شارەكان جێدێڵێت و دەچێتە شاخ، هەست بە حەسانەوەیەكی گەورەی دەروونی و ڕوحی دەكات و سوارە ئێلخانی زادەش، لە شیعرەكەیدا كە دەڵێت بڕۆم لە شارەكەت، زۆر جوان گەڕاوەتەوە نێو سرووشت. مرۆڤی كورد، شاخی وەك هاوڕێ و هاودەمێكی خۆی بینیوە و هەمیشە وەك پەنایەك و پەسیوێك، فریادرەسێك سەیری كردووە، لێرەوەش

شاخ لە پانتاییەکی سرووشتییەوە، دێتە نێو ڕووبەری ئەدەبیات و هونەر و دەبێتە فیگەر و تیمێیەکی دیاری دەقی ئەدەبی. لە ئەدەبیاتی ئێمەدا، شاخ ئەو ڕەهەندە سرووشتییەی خۆی کە هێمای جوانی سرووشت و ژینگەیە، تا ڕادەیەکی زۆر لەدەست دەدات و شوناسێکی دیکەی سیاسی لە پاڵ ئەو شوناسە سرووشتییە پێ دەدرێت، کە ئەویش وەك ڕەمزی خۆڕاگری و مانەوەی گەلێکی بێ پشت و پەنا، لە ڕووەوەی ژیانی مرۆڤایەتی دەبینرێت، بۆیە بەدرێژایی مێژووی کورد، لە پای ئەو ڕۆڵە سرووشتی و خۆپارێزیی و خۆڕاگریی و جوانییەی چیا لە ژیانی ئێمەدا هەیەتی، بەردەوام چیامان خۆشدەوێت و وەك سیمبولێکی بەرز و جوان و بە شکۆ سەیری دەکەین. بڕوا ناکەم لە کۆمەڵگەی کوردیدا، بە درێژایی مێژوو، کوردێك هەبووبێت ڕقی لە چیا بووبێت، ئەم سرووشتە شاخاویی و ڕەکییەی کوردستان هەیەتی، ئەم ئاوهەوا بەستەڵەکی و ساردو سڕەی لە سرووشتی کوردستان هەیە، ئەم هەموو داخراویی و دابڕاوییەی بە هۆی ژینگەی شاخاوییەوە لە نێوان پارچەکانی دیکەی کوردستان هەیە، هەرگیز نەبوونەتە هۆکاری ئەوەی ئێمە ڕقمان لە چیا بێت و وەك بەڵا یەك بیبینین، چونکە دەزانین مانەوەمان پەیوەستە بە چیاوە، بۆیە وەك کوردێك کاتێ لەو ڕۆژانەی ڕابردوودا، لە بەرنامەیەکی کەناڵی ڕووداو دا، گوێبیستی (محەمەد مسعود محەمەد) بووم کەوتی :_ (وڵاتی شاخاوی بەڵایە) بە ڕاستی تاسام و تووشی شۆك بووم، ئاخر یەکەم جارە، لە سەر زاری کوردەکەوە، وەك کوردێکیش گوێبیستی ئەوە دەبم، کەسێك ڕقی لە چیا بێت و وەك بەڵا بیبینێت. چیایەك کە چەند ساڵێکی کەم لەمەوپێش، بووە پەنایەکی ئارام و فریادڕەسێك بۆ ڕزگارکردنی هەزارەها ژن و منداڵ و پیری ئێزیدی، لە دەست تیرۆرستانی داعشی ئیسلامی. من کاتێ گوێبیستی ئەو قسەیە بووم، ژیلوان، کارۆخ، پیرە مەگروون، ئاگری و ئەلبورز، ئەزمەڕ و گۆیژە، قەپی قەرەداغ، دابان و هەلاج، قەندیل، باواجی و خاڵخاڵان و ئاسنگەران و چەکوچم هاتنە بەرچاو. محەمەد مسعود، کە لە بەرنامەکەی ڕووداودا ئەم قسە سەیر و نامۆیەی بە مێژوو، کولتووری کورد کرد، پاساوی بۆ ئەو وەسفەی شاخ ئەوە بوو، کە گوایا وڵاتی شاخاویی دەیان نەتەوە و تیرە و هۆزی جیای هەیە، بۆ ئەم مەبەستەش نموونەی بە وڵاتانی قەفقاز هێنایەوە و گوتی:_ (لە قەفقاز هەردۆڵە و تیرە و نەتەوەیەکە، هەر شاخەکە و هۆزێکە) بێگومان ڕاست دەکات، بەڵام ئەوەی خۆی لە بواردوو وەڵامی نەدایەوە و زانیاریی لە سەر نەبوو ئەوە بوو، کە ئایا وڵاتانی قەفقاز سەد وڵاتن؟ سەد ئاڵا و وڵات و نەتەوەیان هەیە؟ بێگومان نەخێر، وڵاتانی قەفقاز، تەنێ جورجیا و شیشان و ئازەربایجان و ئەرمینیان، واتا تەنها چوار وڵات، بۆیە ئەو شڕۆڤەی ئەو کردی، لە پەراوێزیی

مێژووناسی و زمانناسی، لە ڕاستیدا بێ ئاگایە لەو دوو بوارە، چونکە ئەم سرووشتە شاخاوییە و ئەو پێکهاتە ئاڵۆزە و ئەتنیکییە، نەبێتە هۆی ئەوەی کە وڵاتانی قەفقاز پەرت و لێکدابڕاو بکات، ئەمە بە کوردستانیش هەر وایە. هەورامانی نێوان باشوور و ڕۆژهەڵات، کوردستانی لێك جیا کردۆتەوە یاخود بوونەتە شوناسی کوردستان بە گشتی؟ چیاکانی شاناخشە، سەفرە و زەروون، دلانپار، بوونەتە لە نێوبردنی ئینتمای کوردبوون، یاخود هەر کاتێك ناویان دەبیستین، کوردستانمان لا خۆشەویستر دەکەن؟ ئەم جۆرە بیرکردنەوانە، ئەم جۆرە تێگەیشتنە لە پەیوەندی نێوان کورد و چیا، تێگەیشتنێکی نا لۆژیکی و نا سیاسی و نا مێژوویە لە پەیوەندی نێوان مرۆڤی کورد و چیاد،.ناوبراو هەر لەو بەرنامەیەدا، قسەی سەمەرەی دیکەی کرد، کاتێ گوتی زەربەی ئەوانەی دەبوونە پێشمەرگە، لە ترسی سەربازی بوو، نەك ئینتمای کوردایەتی و خەبات، گەرچی یەکێك لە ئامادەبووان بە توندی وەڵامی دایەوە کە ئەو کاتەی ئەو بۆتە پێشمەرگە، هەر ناویشی بە سەربازی نەهاتووە، بەڵام بەداخەوە محمەد مسعود بە جۆرێك شکاندییەوە و تووڕە بوو، کە دەرفەتی زیاتری پێ نەدا قسەی زیاتر بکات، ئەمە لەکاتێکدا کوڕی بیرمەندێکی وەك مسعود محمەدت، کە بەو پەڕەی سنگفراوانی و هزرییەوە، مناقەشەی مارکسیومی دەکرد !.

سەدیق سەعید ڕواندزی

- ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی ڕێگای کوردستان ژمارە (1400) ڕۆژی 13/8/2024 بڵاو کراوەتەوە.